

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abdulkarim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определения уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохири Шаривович, Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохири Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafuz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATLARI KO'RSATILISHI TAHLILI

Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada temir yo'l transporti xizmatlarining xizmatlar bozorida bugungi holati hamda temir yo'l xizmatlari natijadorligini oshirishda bevosita SWOT tahlillarini o'tkazish, ekspert baholash asosida korxonaning keyingi bosqichlarida boshqaruv samaradorligini ta'minlashda ushbu baholash tizimining afzalliklari yoritilgan.

Kalit so'zlar: yetkazib berish, yuk aylanish tezligi, SWOT, tahdidlar, imkoniyatlar, muammolar, zaif jihatlar, tashqi va ichki muhit.

Abstract: In this article is discussed the opportunities? Advantages and disadvantages of the railway transport services development state in the service market, and as well the advantages of the system, assessments in ensuring management efficiency at the next stages of the enterprise's activities based on SWOT analysis in order to improve the efficiency of the railway services enterprises.

Key words: delivery, cargo, turnover, SWOT, threats, opportunities, challenges, weaknesses, external, internal environment.

Аннотация: В данной статье рассматриваются возможности, преимущества и недостатки развития на рынке услуг, состояние услуг железнодорожного транспорта, а также преимущества данной системы, оценки в обеспечении эффективности управления на следующих этапах деятельности предприятия на основе SWOT анализа с целью повышения эффективности деятельности предприятия.

Ключевые слова: доставка, оборачиваемость грузов, SWOT, угрозы, возможности, вызовы, слабые стороны, внешняя, внутренняя, среда.

KIRISH

Respublikada transport va uning iste'molchilari o'rtasidagi bog'liqlikni rivojlantirish uchun transport xizmatlari tizimini umumiyashtirish hamda marketing va logistika mexanizmlaridan to'g'ri foydalanishni eng muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Transport logistikasida yo'lovchi oqimini eng kam xarajat va sifatli xizmat bilan tashish asosida transport infratuzilmasini rivojlantirish, tashish jarayonlarini amalga oshirishda muqobil rejalar tuzgan holda kam vaqt sarflash, transport turlaridan to'g'ri foydalanish hamda barcha jarayonlarni boshidan oxirigacha nazoratga olishda marketing strategiyalaridan foydalanish juda muhimdir. Mamlakatda transport infratuzilmasini rivojlantirishni, aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni yanada rivojlantirish maqsadida bir qator ishlar amalga oshirilmoqda, ya'ni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli farmoniga muvofiq yo'l-transport infratuzilmasini yanada rivojlantirish, iqtisodiyot, ijtimoiy soha, boshqaruv tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish vazifalari maqsad qilib olingan. Mazkur vazifalar ijrosini ta'minlash uchun transport tizimida ustuvor vazifalarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-uslubiy tavsiyalar berish muhim yo'nalishlardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Ilmiy adabiyotlarda transport tizimida marketing strategiyalarini ishlab chiqish jarayonlarni tashkil etish, marketing tadqiqotlarini takomillashtirish, boshqaruv jarayonlarini modellashtirish, xizmatlar sifatini oshirish, xo'jalik yurituvchi subyektlarning samaradorligini baholashning ilmiy-nazariy hamda uslubiy jihatdan tadqiq qilingan.

MDH davlatlaridan T.Stankovich, A.Sichyov, A.Granberg, I.Rusunov, S.Jukov, J.Kurganbayev, S.Panov va A.Medkovlar ifratuzilmasi muammolari yuzasidan ilmiy tadqiqot ishlarida transport muammolari alohida davlatlar misolida o'rgangan yoki transport omilini boshqa omillar qatorida tadqiq etganliklarini ko'rish mumkin.

Rossiyalik Branislav Radnovich, Radenko Marik, Vladana Radnovich, Milena Ilik, Dragan Lukachlar kabi olimlar tomonidan korrelyatsion va regression tahlillar asosida haydovchilarning hulq-atvori, yo'nalishlar to'g'risidagi ma'lumotlar, transport vositalari sifati, yo'nalishdardagi vaqt jadvallari kabi omillarga ko'ra marketing strategiyalarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq ekanligini asoslaganlar.

T.V. Konovalova va S.L.Nadiryannar ilmiy ishlarida transport korxonalari internet resurslaridan foydalanish orqali ko'roq samaradorlikka erishishi va marketing tadqiqotlarini ikkita metod orqali tadqiq etish nazariyalarini ilgari surganlar.

Keltirilgan mahalliy va xalqaro tadqiqotchilar natijalariga suyanagan holda, bizning tadqiqotlarimiz transport xizmatlarining xizmatlar bozoridagi bugungi holati, hamda transport xizmatlari natijadorligini oshirish borasida ma'lum ilmiy ahamiyat kasb etadi. Shuning bilan, SWOT va PEST tahlillarini o'tkazish temir yo'l korxonaning keyingi bosqichlarida boshqaruv samaradorligini baholashga muhim metodik asos yaratadi.

TADQIQOTNING MAQSADI

Xizmatlar bozorini rivojlantirishda transport xizmatlarining mohiyatini yoritish, uning afzalliklari va kamchiliklarni aniqlash, hamda O'zbekistonda ushbu sohaning marketing strategiyalarini yanada rivojlantirish bo'yicha ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat.

TADQIQOT METODLARI

Maqolani tayyorlash jarayonida dialektik, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, SWOT, PEST, tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi.

Asosiy tahlil va natijalar. Transport turlari bo'yicha yetkazib berish xizmatlari xarajatlari (1jadval).

1-jadval: Transport turlari bo'yicha yuk tashish xarajatlari¹

№	Ko'rsatkichlar	2017-yil		2019-yil		2021-yil		2021-yil 2017-yilga nisbatan	
		Hisobot	Solishtirma og'irligi	Hisobot	Solishtirma og'irligi	Hisobot	Solishtirma og'irligi	Farqi	Solishtirma og'irligi
1	Tashilgan yuklar, mln. t.	1146,2	100	1319,8	100	1420,2	100	23,9	100
1.1	Temir yo'l, mln. t.	67,9	5,7	70,1	5,1	72,0	5,0	6,0	1,4
1.2	Avtomobil, mln. t.	1013,1	88,4	1177,7	89,2	1282,0	90,3	26,5	98,1
1.3	Quvur yo'li, mln. t.	65,1	5,7	72,0	5,5	66,2	4,6	8,6	0,4
1.4	Havo yo'li, mln. t.	26,4	0,2	10,4	0,2	9,1	0,1	10,2	

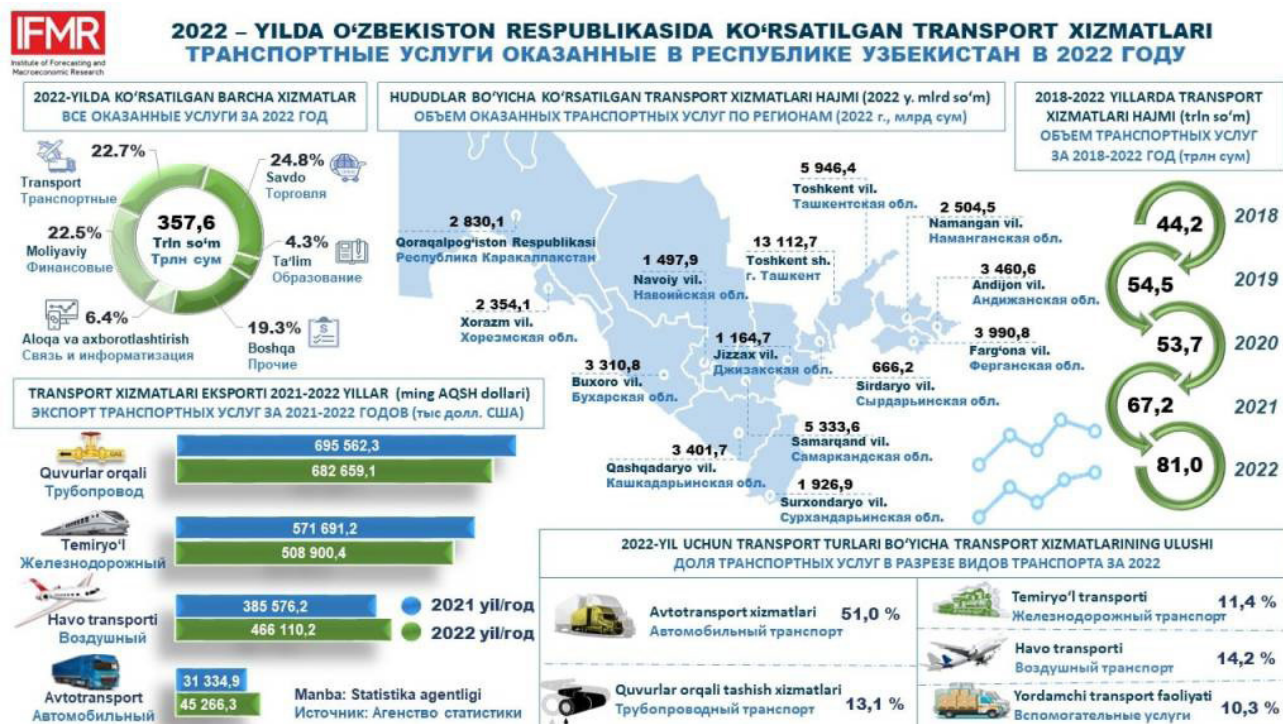
Transport turlari bo'yicha yetkazib berish xizmatlarini solishtirganimizda 2017–2021-yilining statistik ma'lumotlariga ko'ra yuk tashish xizmatlari o'sish ko'rsatkichlariga ega. Yillar davomida avtomobilda yuk tashish xizmatlari umumiy transport xizmatlari ulushida domiy 90 foizdan yuqori bo'lib kelmoqda. Boshqa temir yo'l, quvur yo'li, havo yo'li xizmat turlari nisbatan past ko'rsatkichlarga ega. Biz tahlilimizga yanada aniqlik kirish maqsadida qaysi transport turlarida xizmatlarda yuk aylanish tezligi holatini (2jadval) tahlil qilib chiqdik.

2022-yil yakunlariga ko'ra, O'zbekistonda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 357 trillion 554,5 milliard so'mni tashkil etgan. Transport xizmatlari iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha bozor xizmatlari tarkibida savdo xizmatlaridan keyin ikkinchi o'rinni egallagan.

Transporti xizmatlari orasida avtomobil transporti eng katta ulushga ega (51%). Undan keyingi o'rinlarni havo transporti (14,2%), quvurlar orqali yetkazish (13,1%) va temir yo'l transporti (11,4%) egallagan.

Respublika hududlari bo'yicha ko'rsatilgan transport xizmatlarining umumiy hajmida eng katta ulushga ega hududlar – Toshkent shahri 13 112,7 milliard so'm, Toshkent viloyati 5 946,4 milliard so'm va Samarqand viloyati 5 333,6 milliard so'mni tashkil etdi. Eng past ko'rsatkichli hududlar esa Navoiy, Jizzax va Sirdaryo viloyatlaridir.

1 <https://stat.uz/uz/rasmiystatistika/services2>. (27.06.2022)

2022-yilda O'zbekiston Respublikasida ko'rsatilgan transport xizmatlar²

O'tgan yilda transport xizmatlar eksportida eng katta ulush quvur orqali tashish xizmatining hissasiga to'g'ri kelgan (682 659,1 ming AQSH dollari). Undan keyingi o'rinlarni temiryo'l transporti (508 900,4 ming AQSH dollari), havo transporti (466 110,2 ming AQSH dollari) va avtomobil transporti (45 266,3 ming AQSH dollari) egallagan.

2022-yil yanvar-noyabr oylarida O'zbekistonda temir yo'l, havo, avtomobil transportlarida jami yuk tashuvlari hajmi 1,18 mlrd tonna (o'tgan yilning mos davriga nisbatan 3,8 foiz ko'p), yuk aylanmasi 42 mlrd tonna/kmni (+5 foiz) tashkil etdi. Barcha transportda yo'lovchi tashish hajmi 5,52 mlrd yo'lovchi (+4 foiz), yo'lovchi aylanmasi 129,4 mlrd yo'lovchi/kmni (+7,8 foiz) tashkil qildi. Jami xalqaro yuk tashuvlari hajmi (eksport, import va tranzit) – 47,6 mln tonnani yoki o'tgan yilning mos davriga nisbatan 6 foizga oshdi.

Bunda, eksport yuklari – 14,1 mln tonna (o'tgan yilning mos davriga nisbatan 98,8 foiz), import – 23,1 mln tonna (+6,6 foiz) va tranzit – 10,4 mln tonnani (+16,2 foiz) tashkil etdi. Xalqaro tashuvlarda temir yo'l orqali yuk tashuvlari 36 mln tonna (+1,7 foiz), avtomobil transportida tashuvlar hajmi 11,5 mln tonna (+22 foiz), aviya transport orqali tashilgan yuklar hajmi 71,2 ming tonnani (+19,8 foiz) tashkil qildi.

Yilning 3-choragi yakuniga qadar respublikamizning transport koridorlarida yuk tashish ulushining eng ko'p qismi O'zbekiston–Qozog'iston–Qirg'iziston–Xitoy Xalq Respublikasi koridorlari bilan 41,3 foizni (13,5 mln) tashkil etgan bo'lsa, O'zbekiston–Qozog'iston–RF–Yevropa mamlakatlari bilan 23 foizni (7,5 mln), O'zbekiston–Qozog'iston–RF bilan 19 foizni (5,9 mln) tashkil etdi. Shunga ko'ra, eng kam ulushni O'zbekiston–Afg'oniston–Pokiston–Hindiston (0,6 mln tonna, 2%) koridorlarida ko'rish mumkin.

Shuning uchun temir yo'l xizmatlari natijadorligini SWOT tahlili asosida ko'rib chiqib holatga baho berish imkoni beruvchi aniq takliflar ishlab chiqdik (2jadval).

SWOT xizmatlari natijadorligi:

SWOT tahlili xizmatlarning samaradorligi = $A(n+16)+I(n+29)Z(n+31)T(n+6)$

A – xizmatlarning afzalliklari

I – xizmatlardan qo'shimcha foydalanilmayotgan imkoniyatlar

Z – xizmatlarni tashkil etishga yo'l bermayotgan muammolar, zaif tomonlari

T – xizmatlarni tashkil etish va boshqarishga ta'sir etishi mumkin bo'lgan tahdidlar.

Ushbu baholash turi temir yo'l xizmatlarining ichki imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun boshqaruv qarorlarni qabul qilishda foydalaniladi.

2 Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti ma'lumotlari.

2-jadval: Temir yo'llarda xizmatlar natijadorligining SWOT tahlili³.

Afzal jihatlari	Zaif jihatlari
<ul style="list-style-type: none"> rezerv quvvatlarining mavjudligi; yo'lovchilarni tashishda nisbatan past tarif belgilanishi; yo'lovchilar tashishning muntazamligi; yirik viloyat markazlari va shaharlar, tarixiymadaniy markazlar o'rtasida bevosita aloqalar; yuqori tezlikdagi yo'nalishlarni rivojlantirish imkoniyati, hamma joyda temir yo'l qurish imkoniyati; ko'p sonli odamlar va og'ir yuklarni tashishi; har qanday obhavo sharoitida foydalanish mumkinligi; hududning rivojlanish ustuvorligi mavjudligi; turli xil yuklarni tashishda sig'imli konteynerlarning mavjudligi; atmosferaga boshqa transport vositalariga nisbatan zararli gaz-tutunlarni kamroq chiqishi; yo'lovchilar va yuklarni tashishda yuqori darajadagi xavfsizlikni ta'minlanishi; intermodal tashish xizmatlari mavjudligi; yetakzib berish tezligining yuqoriligi; yo'llarda tirbandliklarning mavjud emasligi; bojxonada rasmiylashtirishda nazoratidan tezda o'tish imkoniyatining mavjudligi; yuk tashish tarifining pastligi	<ul style="list-style-type: none"> tariflarning davlat tomonidan tartibga solinishi; ta'riflarni ishlab chiqishda hududlarning imkoniyatlari hisobga olinmaganligi; yo'lovchilarni tashishda past servis sifati; harakatlanuvchi tarkib, axborot texnologiyalarining, interaktiv mijozlar bilan o'zaro aloqa qilish xizmatlarining yetarli rivojlanmaganligi; infratuzilmani rivojlantirish va vokzallarning o'tkazuvchanligi qobiliyatini pastligi (ayniqsa, bayram kunlarida, sayyohlik mavsumida va hokazo); marketing, menejment strategiya komponentlarini joriy etilmaganligi; tortish, tushirish, yuklash, inshootlar va texnik jihozlarning yetishmasligi asnosida hududlardagi markaziy to'xtash bekatlarida temir yo'l parklarining rivojlanmaganligi; kadrlarni innovatsion iqtisodiyotning talablariga muvofiq tayyorlanmasligi; temir yo'l liniyalarining ma'lum bir marshrutga biriktirilishi; xizmatlar sifati va turlarining zamonaviy iqtisodiy, ekologik va innovatsion talablarga to'liq javob bermasligi; zamonaviy yo'lovchi tashish vagonlarining kamligi; temir yo'l xizmat ko'rsatish liniyalarining kamligi, hududlarni to'liq xizmatlarning yetib bormaganligi; temir yo'l bekatlari, hamda hududiy xizmatlarning pastligi; transport yo'laklari tizimini rivojlantirish uchun multimodal transportlogistika markazlari tizimining yetarli daraja rivojlanmaganligi; vagonlarni ulash yoki poyezdni o'z vaqtida ta'mirlanmaganligi tufayli yukni yo'qotish xavfi; ayrim toifadagi ishchilarning nisbatan past ish haqi olishi; xizmat muddati o'tgan harakatlanuvchi tarkib va texnik jihozlarning mavjudligi, ularni ta'mirlash xarajatlarining yuqoriligi; yirik ishlab chiqaruvchilarning temir yo'lga shaxsiy kirish yo'llari yo'qligi sababli yetkazib berishning birinchi va oxirgi bosqichlarida avtomobil transportidan foydalanish zarurati; umumlashtirilgan shaklda transport korxonasining iqtisodiy xavfsizligi darajasi barcha turdagi: kapital, texnika va texnologik, intellektual va kadrlar, axborot, korxonaga tashqi muhit o'zgarishlarini yetarlicha baholanmasligi; yuridik resurslardan foydalanish samaradorligi pastligi; texnik va texnologik, marketing, moliyaviy, kadrlar boshqaruvda resurslardan samarali foydalanmaslik; temir yo'llarning aholi bilan kesishgan yo'llarining harakat xavfsizligining yetarli darajada ta'minlanmaganligi; temir yo'l transportida innovatsiyalarning mavjud emasligi.

³ Muallif tomonidan tuzilgan.

- ma'naviy hamda jismoniy eskirgan asosiy vositalardan foydalanilayotgani tufayli tashish jarayonining xavfsizligi darajasining pasayishi;
- temir yo'l transportiga nisbatan davlatning tarif siyosatining noaniqligi sohani yanada rivojlantirish uchun ham ma'lum xavflarni keltirib chiqaradi;
- temir yo'l transportini rivojlantirish va ulardan foydalanishni qo'llabquvvatlash uchun davlat budjeti xarajatlarini qisqarishi;
- xalqaro aloqalarning munosib tarzda yo'lga qo'yilmaganligi;
- yangilanish sur'atlarining pastligi va investitsion faollikning pasayishi tufayli moddiytexnik bazaning yuqori jismoniy va ma'naviy eskirishi;
- texnologik tuzilmaning zamonaviy elementlari va birinchi navbatda, zamonaviy axborot texnologiyalari yetarli darajada joriy etilmaganligi sababli tashish jarayonini tashkil etish va boshqarish samaradorligining pasayishi.
- xalqaro va ichki sayyohlikni rivojlantirish sharti bilan yo'lovchilar oqimining dinamik o'sishi;
- transport xizmatlarining jahon va mintaqaviy bozorlariga integratsiyalashuvi natijasida raqobatning kuchayishi;
- elektropoyezdlar, elektrlashtirish yoqilg'i (uglevodorod) tejash imkoniyatini beradi;
- qulaylikni oshirish maqsadida harakatlanuvchi park tarkibini optimallashtirish;
- vokzallarda xizmatlar ko'lamini va sifatini kengaytirish;
- barqaror turizmni rivojlantirish va hududlarning madaniy merosidan foydalanish imkoniyati ochiladi;
- ITtexnologiyalardan foydalanishni kengaytirish;
- intermodal tashishda temir yo'llardan foydalanish imkoniyati;
- temir yo'l xizmatlarini o'tkazuvchanligini oshirish orqali yuk va yo'lovchi tashishni o'z vaqtida ta'minlashga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishda sifat darajasiga erishish;
- aholi farovonligining o'sishi bilan, ayniqsa, yirik shahar aglomeratsiyalarida jamoat yo'lovchi elektropoyezdlarning jadal rivojlantirish bilan yuqori tezlikdagi yo'lovchilar aloqasini rivojlantirish talab etiladi;
- xizmatlarning kengayishi ishlab chiqaruvchilarni xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini oshiradi;
- yangi transport koridorlarini yaratish va rivojlantirish loyihalarini amalga oshirish uchun investitsiyalarni jalb qilish;
- operatorlar xizmat ko'rsatish darajasini PL ko'rsatkichlarini jahon xizmat ko'rsatish darajasiga olib chiqish;
- yo'lovchilarga ko'rsatiladigan servis xizmatlarini jahon andozalariga olib chiqish bilan temir yo'llari xizmati imidjini oshirish;
- asosiy yo'nalishlarda yo'lovchi poyezdlarining qatnov soni hamda tezligini oshirish;
- temir yo'l xizmatlarini aholi gavjum joylarga, yangi aniqlagan konlar, ishlab chiqarish korxonalariga yaqinlashtirish;
- korxonalar o'rtasida to'g'ridanto'g'ri aloqa o'rnatish va transport xarajatlarini minimallashtirish uchun "eshikdaneshikkacha" sxemasi bo'yicha tovarlarni yetkazib berishni ta'minlashni yo'lga qo'yish;
- poyezdlar harakati xavfsizligini boshqarishda umumiy sifat menejmenti tizimiga ISO 9000:2015 xalqaro standartlar kiritilishiga to'liq erishish;
- yuk tashish xavfsizligini oshirish uchun iqtisodiy asoslash sohasidagi muammolarni hal qilish uchun universitetlarda mavjud bo'lgan yuqori ilmiy salohiyatdan maksimal darajada foydalanish;
- transport kompleksini boshqarish sohasidagi ilmiy tadqiqotlar natijalarini to'liqroq hisobga olish;
- transport yo'laklari tushunchasi transformatsiyalanishi asnosida temir yo'l transporti xablarni tashkil etish, ushbu maqsadlarga xorijiy investitsiyalarni jalb etish;
- ham ichki raqobatda (tashuvchi, yetkazib beruvchi transport turlari o'rtasida), ham tashqi raqobatda (xalqaro tranzit tizimlari bilan) rivojlanish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Transport xizmatlarining afzalligi yoki mavjud muammolarini baholashda va kelgusida tizimli boshqaruv uchun strategik ishlab chiqarishda, foydalanishimiz lozim:

- temir yo'l xizmatlarining tashqi muammolarini tahlil qilishda PEST tahlilidan foydalanib, baholanishi esa kompaniya uchun strategik rejalarni ishlab chiqishda qo'l keladi.
- hozirda mamlakatimizning ichki va ziyorat turizmini rivojlantirish borasida ichki yo'nalishlarda aviaqatnovlar sonini oshirish hamda yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish ehtiyojlarini qondirish maqsadida yangi aviakompaniya xizmatlarini tashkil etish.
- yangi aviakompaniyaning ishga tushishi natijasida mahalliy yo'nalishlarda respublikamizning barcha yirik shaharlarini tutashuvchi qatnovlar orqali bog'lash.
- aholining jamoat transporti bilan qamrovini oshirish uchun hududlardagi mavjud 4 945 ta yo'nalishlar sxemasi aholi talabidan kelib chiqqan holda qayta ko'rib chiqish va yangi yo'lovchi tashish yo'nalishlarini ochish.
- yangi avtobus va mikroavtobuslarni import qilishda qo'shilgan qiymat solig'ini ma'lum bir muddatga foizsiz bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati yaratish.
- shahar yo'lovchi tashish yo'nalishlarida ekologik toza bo'lgan elektrobuslar harakati bosqichma-bosqich ko'paytirish. Bunda, tadbirkorlik subyektlari tomonidan elektrobuslar xarid qilinishini qo'llab-quvvatlash maqsadida ular narxining bir qismini davlat budjetidan qoplab berish tizimi joriy etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 3-fevraldagi "Toshkent shahar jamoat transporti tizimini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-111-sonli qarori.
3. Seco A.J.M., Goncalves J.H.G. The quality of public transport: relative importance of different performance indicators and their potential to explain modal choice. Urban transport XIII: Urban Transport and the Environment in the 21 st Century. 2017. 313 p.
4. Ibraeva A., Sousa J.F. Marketing of public transport information provision. Elsevier. –2014. –122 p.
5. Branislav R., Radenko M., Vladana R., Milena I., Dragan L. Marketing research on passenger satisfaction with public transport service in the city of Belgrade. Traffic&transportation. 2015. 47 p.
6. Якутин Ю.В., Курбатов О.Н. Особенности маркетинговых услуг в сфере транспортной логистики. Transport Business in Russia. –2010. –15 p.
7. Коновалова Т.В., Надирян С.Л., Миронова М.П., Миронова Ю.П. Особенности маркетинговых исследований на рынке пассажирских перевозок по заказам в регионе. Отраслевые научные и прикладные исследования: Строительство, Транспорт. 2015. 89 с.
8. Морозова И.А. Маркетинговое обеспечение развития инфраструктуры рынка транспортных услуг. автореферат дисс. док.экон.наук, 08.00.05. – Волгоград. 2008.–50 с.
9. Мельник Т.С. Направления и виды маркетинговых исследований в сфере пассажирских перевозок с учетом транспортного сообщения. Вестник Белорусского государственного университета транспорта: Наука и транспорт. – 2017. –№1, 102 с.
10. Qaxxorov A.J. O'zbekiston avtomobil transport tizimida innovatsion marketing faoliyatini takomillashtirish. avtoreferat diss. iq.fan.nom., 08.00.11. –Toshkent. 2018. – 57 b.
11. Irisbekova M. Marketing tamoyillari asosida transport xizmatlari bozorini optimallashtirish. avtoreferat diss. iq.fan.dok., 08.00.11. –Toshkent. 2017. -84 b.
12. G'iyosidinov B. Transport korxonalarida marketing tadqiqotlarini amalga oshirish. Ilmiy maqola "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. –№ 4, iyul-avgust, –2020-yil.
13. www.lex.uz
14. www.stat.uz

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.